

Markanvändningen i tätorter 2000 och förändringar 1995-2000

Land use in localities 2000 and changes 1995-2000

I korta drag

35 procent av tätortsytan är bostadsmark

År 2000 var den totala tätortsarealen 530 440 hektar. Drygt 184 000 hektar, eller 35 procent, av denna yta var bostadsmark, medan övrig bebyggelse, med ändamål som handel, industri, offentlig service samt kommunikationer, upptog närmare 143 000 hektar, eller 28 procent. Övriga ca 194 000 hektar var obebyggd mark och bestod av skogsmark, öppen mark av olika slag samt brukad mark, allt inom tätortsgränsen. Denna obebyggda areal motsvarade ca 37 procent av tätortsytan.

Markanvändningen inom tätorter 2000 på huvudgrupper. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar

Kategori	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark	95 150	63 100	25 900	184 150
Handel, industri och tekniska anläggningar	26 350	24 800	8 200	59 350
Offentlig förvaltning och verksamhet	8 450	11 550	3 750	23 800
Kommunikationer	30 600	22 300	8 350	61 250
Fritidsanläggningar o dyl	3 350	3 900	1 350	8 600
Brukad mark	23 550	5 900	800	30 250
Skogsmark och annan trädbeväxt mark, parkmark	41 400	21 300	9 450	73 950
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	51 000	21 000	6 400	78 400
Ej möjligt att klassificera	1 150
Vatten enl totalmätningar	3 860	3 390	2 150	9 400
Tätortsyta totalt	284 460	179 490	66 490	530 440

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Hans Ansen, SCB, tfn 08-506 947 32, hans.ansen@scb.se
Erik Carles, SCB, tfn 08-506 942 83, erik.carles@scb.se

Statistiken har producerats av SCB, som ansvarar för officiell statistik inom området.

ISSN 1403-8978 Serie MI – Miljövård och naturresurshushållning. Utkom den 11febr. 2003.
Tidigare publicering: Se avsnittet Fakta om statistiken.
Utgivare av Statistiska meddelanden är Svante Öberg, SCB.

Mest förändring vid förtätning

Mellan 1995 och 2000 skedde det en förändring inuti tätorterna, en s.k. förtätning, på 1 640 hektar. Den totala tätortsexpansionen var under samma period 1 960 hektar, men på endast knappt 800 hektar därav förändrades markanvändningen. Resterande 1 165 hektar förblev oförändrade, även om ytorna nu hamnat inom tätortsgränsen.

Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Samtliga tätorter. Hektar

Förändring till 2000	Förtätning från 1995				Expansion, förändring från 1995 resp oförändrat				
	Brukad mark	Skogsmark o dyl	Annat	Summa	Brukad mark	Skogsmark o dyl	Annat	Oförändrat	Summa
Bostadsmark	(70)	250	215	545	345	110	..	(205)	840
Villa, kedje- o radhus, fritidshus samt lantbruksbostäder och -byggnader	(40)	210	135	400	(310)	100	..	(205)	795
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel	..	40	65	130	(25)	(10)	(35)
Handel, industri o tekn anl	(30)	(70)	405	505	15	10	..	50	85
Offentlig service o verksamh	(15)	(25)	55	95
Kommunikationer	(20)	(185)	80	285	40	10	..	45	120
Fritidsanläggningar o dyl	5	(20)	5	30	20	20
Brukad mark	130	130
Skogsmark, annan trädbevuxt mark samt parkmark	525	525
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	..	(95)	(70)	170	(45)	190	235
Summa	145	650	850	1 640	455	130	(210)	1 165	1 960

Värden inom parentes är relativt osäkra.

Av de 1 640 hektar där markanvändningen förändrades vid tätortsförtätning var 650 hektar (40 procent) skogsmark och 145 hektar (9 procent) brukad mark. Resten var öppen gräsmark, berg i dagen o.s.v. Markanvändningen ändrades bl.a. till 545 hektar bostadsmark (33 procent), 505 hektar handel och industri (31 procent) och 285 hektar kommunikationsmark (17 procent).

Det byggs mest på åkermark vid tätortsexpansion

Av de 800 hektar där markanvändningen förändrades vid tätortsexpansion var 455 hektar (57 procent) brukad mark (åker och betesmark) och 130 hektar (16 procent) skogsmark. Markanvändningen ändrades huvudsakligen till bostadsmark och kommunikationsmark.

Stor del oförändrat i expansionsområdet

1 165 hektar förblev oförändrad då den övergick till tätortsmark. 525 hektar (45 procent) av detta var skogsmark, 130 hektar (11 procent) brukad mark och 205 hektar (18 procent) bostadsmark med villabebyggelse. Härigenom får tätorternas ytterområden ett relativt stort inslag av icke bebyggd mark.

37 procent obebyggd tätortsmark

Andelen obebyggd mark i tätorterna har successivt minskat från 44 procent 1970 till att vara 37 procent år 2000. I storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö är andelen obebyggd mark 27 procent. En stor del av den obebyggda marken består av skogsmark och öppna gräsytor lämpade för rekreation.

Innehåll

Statistiken med kommentarer	5
Markanvändningen inom tätorter 2000	5
Markanvändningen inom tätorter 2000 uppdelad i storleksgrupper	6
Förändringar i markanvändningen 1995-2000	6
Förtätning	6
Expansion	7
Bebyggd och obebyggd tätortsareal	8
Tabeller	10
1. Markanvändningen inom tätorter 2000. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar	10
2. Markanvändningen inom tätorter 2000 på huvudgrupper. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Procent	11
3. Areal av olika markanvändningskategorier i m ² per tätortsinvånare 2000. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter.	11
4. Bebyggd och obebyggd tätortsareal 1970 till 2000 per storleksgrupp. Procent	11
5. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Samtliga tätorter. Hektar	12
6. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Samtliga tätorter. Procent	12
7. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Hektar	13
8. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Procent	13
9. Markanvändningen på huvudgrupper inom tätorter 1995. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar	14
Teckenförklaring	14
Diagram	15
1. Förtätning – förändrad areal vid förtätning 1995-2000 i samtliga tätorter	15
2. Expansion – oförändrad och förändrad areal i expansionszonen 1995-2000 i samtliga tätorter	15
3. Förtätning – förändrad areal vid förtätning 1995-2000 i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö	16
4. Expansion – oförändrad och förändrad areal i expansionszonen 1995-2000 i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö	16
Fakta om statistiken	17
Detta omfattar statistiken	17
Definitioner och förklaringar	17

Så görs statistiken	17
Statistikens tillförlitlighet	18
Bra att veta	18
Annan statistik	18
In English	19
Summary	19
List of tables	19
List of terms	20

Statistiken med kommentarer

Markanvändningen inom tätorter 2000

År 2000 var den totala tätortsytan inklusive vatten 530 440 hektar. Av *tabellerna A, 1 och 2* (tabellerna 1 och 2 återfinns i kapitlet Tabeller) framgår att 184 150 ha eller 34,7 procent av denna areal var **bostadsmark**. I bostadsmarken ingår förutom bostäderna även tillhörande trädgårdar, garage, garageplaner och dylikt. Vidare skall observeras att flerbostadshus med blandat bostäder, kontor och handel här redovisas i sin helhet under kategorin bostäder.

Handel, industri och tekniska anläggningar upptar en yta av 59 350 ha, (11,2 procent av tätortsarealen). Ca 12 600 ha av detta är dock mark som ligger i eller i anslutning till industriområden, men ännu inte bebyggt med industribyggnad eller industrianläggning av annat slag. Mark med **offentlig service och verksamhet** upptar 23 800 ha (4,5 procent), **kommunikationer** 61 250 ha (11,5 procent) samt **fritidsanläggningar och dylikt** 8 600 ha (1,7 procent).

Inom tätortsgränserna finns också betydande ytor som genom sin närhet till urban verksamhet påverkas av denna, men som till sin fysiska struktur inte är urban. Detta gäller **brukad mark**, som inom tätorter uppgår till 30 250 ha (5,7 procent av den totala tätortsytan), **skogsmark och annan trädbeväxt mark inklusive parkmark** med 73 950 ha (13,9 procent) samt **öppen mark t.ex. berg i dagen, restmark och övrigt impediment** med 78 400 ha (14,8 procent). 1 150 ha mark, huvudsakligen med byggnader, har inte varit möjligt att fastställa markanvändningskategori för. Därtill finns det 9 400 ha (1,8 procent) **vatten** inom tätortsgränserna. I princip ingår dock inget havsvatten i tätortsytan.

35 procent av tätortsmarken är alltså bostadsmark, 28 procent är övrig bebyggelse, och resterande 37 procent är obebyggd mark av olika slag. Förhållandet behandlas närmare i avsnittet bebyggd och obebyggd tätortsareal.

Tabell A Markanvändningen inom tätorter 2000 på huvudgrupper. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar

Kategori	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark	95 150	63 100	25 900	184 150
Handel, industri och tekniska anläggningar	26 350	24 800	8 200	59 350
Offentlig förvaltning och verksamhet	8 450	11 550	3 750	23 800
Kommunikationer	30 600	22 300	8 350	61 250
Fritidsanläggningar o dyl	3 350	3 900	1 350	8 600
Brukad mark	23 550	5 900	800	30 250
Skogsmark o annan trädbeväxt mark, parkmark	41 400	21 300	9 450	73 950
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	51 000	21 000	6 400	78 400
Ej möjligt att klassificera	1 150
Vatten enl totalmätningar	3 860	3 390	2 150	9 400
Tätortsyta totalt	284 460	179 490	66 490	530 440

Vid beräkningen av tätortsarealerna år 2000 använde sig SCB av förbättrade uppgifter om vattenområden. I *tabell 9* har markanvändningen 1995, tidigare publicerad i "Markanvändningen i tätorter 1995 och förändringar 1990-1995" räknats om med hjälp av dessa mer detaljerade vattendata.

Markanvändningen inom tätorter 2000 uppdelad i storleksgrupper

Tabellerna A, 1 och 2 redovisar också resultaten för de tre storleksgrupperna. **Tätorter med mindre än 10 000 invånare** står för 54 procent (284 460 ha) av den totala tätortsarealen i riket. I denna storleksgrupp finns därför också i absoluta tal de största arealerna i samtliga markanvändningskategorier utom offentlig service och verksamhet samt fritidsanläggningar och dylikt. Dessa två kategorier är såväl absolut som relativt sett högst representerade i gruppen **tätorter med mer än 10 000 invånare exklusive storstäderna**. Dessa orter fungerar ju också ofta som regionala centra med väl utvecklad service t. ex. med skolor, sjukvård och sportanläggningar.

De tre **storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö** har högst andel bostadsmark av de tre redovisningsgrupperna, 39,0 procent. Närmare en tredjedel av bostadsmarken upptas av flerbostadshus, ofta med verksamhet blandad mellan boende, handel och kontor.

I gruppen tätorter med mindre än 10 000 invånare är procentandelarna brukad mark och öppen mark av impedimentskaraktär betydligt högre än i de två andra storleksgrupperna. Andelen skogsmark och annan trädbeväxt mark ligger i nivå med de andra storleksgrupperna, medan övriga markanvändningskategorier är mindre representerade.

Tätortsarealen per invånare framgår av *tabell 3*. Tätortsarealen per tätortsinvånare är i genomsnitt 711 m² varav 247 m² är bostadsmark. Totalt sett är arealen per person mer än tre gånger så stor i tätorter med mindre än 10 000 invånare än i storstäderna – 1 168 m² jämfört med 340 m². Detta går igen inom de olika markanvändningskategorierna. Störst är skillnaden i areal brukad mark per tätortsinvånare, den är 24 gånger större i de små tätorterna jämfört med storstäderna

Förändringar i markanvändningen 1995-2000

Av *tabell B och tabell 5* framgår att förändringen inuti tätorterna den s.k. **förtätningen** 1995-2000 var 1 640 ha. Under samma period var tätorternas utvidgning den s.k. **tätortsexpansionen** 1 960 ha. Därtill kommer ytterligare 2 076 ha nyttillkomna tätorter, vilkas areal här inte inräknats i expansionsarealen. Av de 1 960 ha ändras dock markanvändningen på endast 800 ha. Resterande 1 165 ha förblev oförändrat då det inkorporerades i tätortsmarken.

Tabellerna B, 5, 6, 7 och 8 redovisar förtätningen och expansionen, dels för samtliga tätorter, dels för de tre storstäderna, i hektar respektive procentenheter. *Diagrammen 1-4* visar förtätningen och expansionen i grafisk form. Observera att det är olika skalor i diagrammen över totalen och storstäderna, samt att värden med så stor osäkerhet att de inte redovisas i tabellen, ändock i diagrammen är inlagda som vita staplar.

Förtätning

Förtätningen var alltså på totalt 1 640 ha. Detta gäller förtätning som medfört på flygfoto märkbart förändrad markanvändning. Utöver denna förtätning har ett betydande antal förtätningar skett genom att enskilda tomter styckats och bebyggts. Dessa arealer har dock redan tidigare i allmänhet klassificerats som t.ex.

bostadsmark. Av de 1 640 ha registrerad förtätning skedde ca 250 ha i de tre storstadstätorterna.

Utnyttjad mark vid förtätning

Av den totala areal som utnyttjades vid förtätningen var 145 ha, eller 9 procent, **brukad mark**. Som framgick av *tabell A* så finns det ganska stora arealer brukad mark insprängd bland tätortsbebyggelsen.

Den största delen av den vid förtätningen utnyttjade arealen – 650 ha, eller 40 procent – var tidigare **skogsmark och dylikt**.

Vid förtätningen utnyttjades totalt 495 ha, eller 30 procent av den totala förtätningensarealen, **öppen mark av impedimentskaraktär**, såsom berg i dagen, överbliven mark vid tidigare byggnation osv. I storstäderna står denna förtätning för den största andelen, 44 procent.

Övrig mark och okänt är huvudsakligen mark i industriområden som 1995 inte var bebyggd med industribyggnad eller industrianläggning av annat slag, men fram till 2000 bebyggs. Förändringen av betydelse, dvs. övergången till industriområde har alltså skett före undersökningsperioden. 355 ha sådan mark förändrades ytterligare 1995–2000.

Tillkommen mark vid förtätning

Av förtätningen på totalt 1 640 ha blev 545 ha (33 procent) **bostadsmark**, 505 ha (31 procent) blev **mark med handel, industri eller teknisk anläggning** och 285 ha (17 procent) blev **kommunikationsmark**

Tabell B. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätortsexpansion. Samtliga tätorter. Hektar

Förändring till 2000	Förtätning från 1995				Expansion, förändring från 1995 resp oförändrat				
	Bru- kad mark	Skogs- mark o dyl	Annat	Sum- ma	Bru- kad mark	Skogs- mark o dyl	Annat	Oför- ändrat	Sum- ma
Bostadsmark	(70)	250	215	545	345	110	..	(205)	840
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader	(40)	210	135	400	(310)	100	..	(205)	795
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel	..	40	65	130	(25)	(10)	(35)
Handel, industri o tekn anl	(30)	(70)	405	505	15	10	..	50	85
Offentlig service o verksamh	(15)	(25)	55	95
Kommunikationer	(20)	(185)	80	285	40	10	..	45	120
Fritidsanläggningar o dyl	5	(20)	5	30	20	20
Brukad mark	130	130
Skogsmark, annan trädbe- växt mark samt parkmark	525	525
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	..	(95)	(70)	170	(45)	190	235
Summa	145	650	850	1 640	455	130	..	1 165	1 960

Värden inom parentes är relativt osäkra.

Expansion

Tätorternas expansionsyta 1995–2000 var 1 960 ha. Här avses då endast den yta som tätorterna expanderat ut över, och inte den yta som tillkommit genom att en icke-tätort 1995, ofta genom en marginell befolkningsökning, blivit tätort 2000. Tätorter kan även upphöra vid en befolkningsminskning till under 200 personer. Nettoförändringen av tillskott och avgång i tätorter är -531 ha, varför nettoökningen av rikets tätortsareal mellan 1995 och 2000 är 1 429 ha.

Av expansionsarealen på 1 960 ha förändrades markanvändningen på 800 ha. De resterande 1 165 ha förblev oförändrade då de övergick till att bli tätorts-
mark. Nästan en tredjedel av denna mark var redan bebyggd sedan tidigare.

Av expansionsarealen på 1 960 ha låg 11 procent i de tre storstäderna Stock-
holm, Göteborg och Malmö.

Utnyttjad mark vid expansion

Tätortsexpansionen skedde bl.a. på 455 ha **brukad mark**. Inkluderat utnyttjad
mark vid förtätning har alltså totalt 600 ha brukad mark övergått till annan
markanvändning. Därtill kom 130 ha brukad mark att falla inom tätortsgräns,
men förblev tills vidare brukad mark.

Skogsmark och annan trädbeväxt mark togs i anspråk med 130 ha – 16 pro-
cent av den vid expansion förändrade arealen. Ytterligare 525 ha hamnade inom
tätortsgräns, men togs inte i anspråk till annan markanvändning. Det utgör 27
procent av den totala expansionsytan.

Även **öppen mark bestående av bl.a. impediment, berg i dagen** och en mind-
re areal **övrig mark och okänt** togs i anspråk och fick förändrad markanvänd-
ning. Dessutom kom 190 ha öppen mark av olika slag att opåverkad hamna
innanför tätortsgräns.

Tillkommen mark vid expansion

Av de totalt 800 ha som förändrades vid expansionen blev den största delen, 79
procent, **bostadsmark**. 9 procent övergick till kommunikationsmark, ofta i nära
anslutning till bostadsmarken.

Av den mark på 1 165 hektar som oförändrad inkluderades i tätorter var 525 ha
(45 procent skogsmark), 205 ha (18 procent) bostadsmark, 190 ha (16 procent)
öppen mark och 130 ha (11 procent) brukad mark.

Bebyggd och obebyggd tätortsareal

Den obebyggda marken i tätorterna består av brukad mark, skogsmark och an-
nan trädbeväxt mark med parkmark, öppen mark av impedimentskaraktär samt
industrimark som ännu inte tagits i anspråk för industriverksamhet.

Då den allra största delen av den obebyggda marken i tätorter är att betrakta
som allmänt tillgänglig mark av fritidsmarkskaraktär är det därför intressant att
studera hur denna mark har förändrats över tiden och därmed grovt betraktat hur
tätortsbefolkningens fritidsmark inom tätorten har förändrats.

Fördelningen mellan bebyggd och obebyggd tätortsmark från 1970 till 2000
framgår av *tabell 4*. Här avses med bebyggd mark sådan mark där det finns
bostäder, handel, industri, tekniska anläggningar, offentlig service och verk-
samhet, kommunikationer eller fritidsanläggningar. Också mark som ligger i
direkt anslutning till byggnad eller anläggning som t.ex. trädgårdar, garage-
planer, skolgårdar, parkeringsplatser, vägar o.s.v. räknas som bebyggd mark.

63 procent av tätorternas totala landareal är bebyggd enligt definitionen ovan.
Storstäderna har den högsta andelen bebyggd mark med 73 procent, mot 56
procent i tätorter med mindre än 10 000 invånare.

Tabell C visar utvecklingen av andel obebyggd mark mellan 1970 och 2000
totalt för tätorterna och för de tre storstäderna. Andelen obebyggd tätortsmark
för samtliga tätorter har minskat från ca 44 procent 1970 till 37,3 procent 2000.
I storstäderna har andelen successivt minskat sedan 1970 från ca 31 procent till
att vara 26,7 procent år 2000. Av *tabell 4* framgår att den största minskningen
har skett i gruppen tätorter med mer än 10 000 invånare exklusive storstäderna.
Dessa tätorter har år 2000 samma andel obebyggd mark som de tre storstäderna
hade 1970.

Tabell C. Obebyggd tätortsareal 1970 till 2000 i storstäderna Stockholm, Göteborg, Malmö och i samtliga tätorter. Procent

Kategori/redovisningsgrupp	År	Storstäderna: Stockholm, Göteborg, Malmö	Samtliga tätorter
Procent obebyggd landareal	2000	26,7	37,3
	1995	26,9	37,4
	1990	28,2	38,6
	1980	29,8	39,7
	1970	31	44

Den obebyggda markens storlek påverkas dels av förtätningen, då huvudsakligen sådan mark tas i anspråk, dels av expansionen, då betydande ytor sådan mark förblir opåverkad i expansionsområdet och tillförs tätortsarealen. Minskningen av andelen obebyggd mark motverkas alltså av tätortsexpansionen genom att de inkorporerade tätortsdelarna, i de allra flesta fallen, har en lägre andel bebyggd mark än de områden som varit tätort sedan länge. Förändringen sker emellertid i olika delar av tätorterna. Medan obebyggd mark tillkommer i ytterområdena sker förtätningen i mer centrala delar.

Mellan 1995 och 2000 minskade den obebyggda arealen genom förtätningen med 1 640 ha, samtidigt som arealen sådan mark som tillfördes genom expansionen var 890 ha. Totalt sett var det alltså en nettominskning med 750 ha.

Tabeller

1. Markanvändningen inom tätorter 2000. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar

1. Land use in localities 2000. Three size classes and all localities. Hectares

Kategori/redovisningsgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark	95 150	63 100	25 900	184 150
Villa, rad- eller kedjehus, fritidshus, lantbr.byggn	87 850	50 250	18 550	156 650
Flerbostadshus inkl de med bost/kont/handel	7 000	12 750	7 350	27 100
Övrigt samt bostäder under byggnad
Handel, industri och tekniska anl	26 350	24 800	8 200	59 350
därav ännu ej bebyggd industrimark	7 150	4 900	550	12 600
Offentlig förvaltning och verksamhet	8 450	11 550	3 750	23 800
Utbildning	3 050	3 700	1 250	8 000
Daghem, fritidshem o dyl	..	(500)	250	1 100
Sjukvård	1 000	1 650	600	3 250
Pensionärshem o dyl	..	(300)	..	800
Kulturbyggn, muséum, hembygdsgård	..	(400)	(200)	800
Kyrka, kyrkogård, församlingshem	1 650	1 350	700	3 750
Militäranläggning, övningsfält	250	2 850
Övrigt t ex förvaltn, post, tele, brandstation	(1 350)	1 500	450	3 300
Kommunikationer	30 600	22 300	8 350	61 250
Riksväg eller primär länsväg	(2 000)	1 800	450	4 250
Övrig väg eller gata	25 050	15 100	5 750	45 900
Järnväg	3 000	1 850	850	5 700
Handelshamn	(200)	(2 100)	950	3 250
Småbåtshamn	..	(400)	200	1 050
Flygplats	..	(900)	150	1 000
Övrigt t.ex kommunikationer under byggnad
Fritidsanläggningar o dyl	3 350	3 900	1 350	8 600
Sportanl, badanl, minigolfbana osv	2 900	2 800	1 150	6 800
Travbana, motorbana, skjutbana	..	(800)	150	1 000
Övrigt t.ex folkpark	(750)
Brukad mark	23 550	5 900	800	30 250
Åker och betesmark	22 750	4 800	450	28 000
Växthus, handels- eller koloniträdgård	..	(950)	350	2 150
Skogsmark o annan trädbeväxt mark, parkmark	41 400	21 300	9 450	73 950
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	51 000	21 000	6 400	78 400
Ej möjligt att klassificera	1 150
Vatten enl totalmätningar	3 860	3 390	2 150	9 400
Tätortsyta totalt enligt tätortsavgränsning	284 460	179 490	66 490	530 440

2. Markanvändningen inom tätorter 2000 på huvudgrupper. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Procent

2. Land use in localities 2000 for main groups of categories. Three size classes and all localities. Per cent

Kategori/redovisningsgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark	33,4	35,2	39,0	34,7
Handel, industri och tekniska anläggningar	9,3	13,8	12,3	11,2
Offentlig förvaltning och verksamhet	3,0	6,4	5,7	4,5
Kommunikationer	10,8	12,4	12,5	11,5
Fritidsanläggningar o dyl	1,2	2,2	2,0	1,7
Brukad mark	8,3	3,3	1,2	5,7
Skogsmark o annan trädbeväxt mark, parkmark	14,6	12,9	14,2	13,9
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	17,9	11,7	9,6	14,8
Ej möjligt att klassificera	0,2
Vatten enl totalmätningar	1,4	1,9	3,2	1,8
Tätortsyta totalt	100	100	100	100

3. Areal av olika markanvändningskategorier i m² per tätortsinvånare 2000. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter.

3. Area of different land use categories in m² per locality-inhabitant 2000. Three size classes and all localities.

Kategori/redovisningsgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark	391	205	132	247
Handel, industri och tekniska anläggningar	108	81	42	79
Offentlig förvaltning och verksamhet	35	38	19	32
Kommunikationer	126	73	43	82
Fritidsanläggningar o dyl	14	12	7	11
Brukad mark	97	19	4	41
Skogsmark o annan trädbeväxt mark, parkmark	170	75	48	99
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	209	68	33	105
Ej möjligt att klassificera	2
Vatten enl totalmätningar	16	11	11	13
Tätortsyta totalt	1 168	584	340	711

4. Bebyggd och obebyggd tätortsareal 1970 till 2000 per storleksgrupp. Procent

4. Built-up and non-built-up areas in localities 1970 to 2000 by size classes. Per cent

Kategori/redovisningsgrupp		Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Procent bebyggd landareal	2000	56,4	69,0	73,3	62,7
	1995	56,2	68,8	73,1	62,6
	1990	55,1	67,5	71,8	61,4
	1980	54,2	66,0	70,2	60,3
	1970	50	60	69	56
Procent obebyggd landareal	2000	43,6	31,0	26,7	37,3
	1995	43,8	31,2	26,9	37,4
	1990	44,9	32,5	28,2	38,6
	1980	45,8	34,0	29,8	39,7
	1970	50	40	31	44

5. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätorts-expansion. Samtliga tätorter. Hektar

5. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in all localities, Hectares

Förändring till 2000	Förtätning från 1995					Expansion, förändring från 1995					Oför-ändrat vid ex-pansion	Total expansion
	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma		
Bostadsmark	(70)	250	170	45	545	345	110	635	(205)	840
Villa, kedje- o radhus, fritids-hus samt lantbruksbostäder och -byggnader	(40)	210	135	10	400	(310)	100	590	(205)	795
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel	..	40	35	30	130	(25)	(10)	(35)	..	(35)
Handel, industri o tekn anl	(30)	(70)	195	(210)	505	15	10	35	50	85
Offentlig service o verksamh	(15)	(25)	40	15	95
Kommunikationer	(20)	(185)	70	10	285	40	10	75	45	120
Fritidsanläggningar o dyl	5	(20)	5	..	30	20	20
Brukad mark	130	130
Skogsmark, annan trädbe-växt mark samt parkmark	525	525
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	..	(95)	170	(45)	45	190	235
Summa	145	650	495	(355)	1 640	455	130	800	1 165	1 960

6. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätorts-expansion. Samtliga tätorter. Procent

6. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in all localities, Per cent

Förändring till 2000	Förtätning från 1995					Expansion, förändring från 1995					Oför-ändrat vid ex-pansion	Total expansion
	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma		
Bostadsmark	(4)	15	10	3	33	18	6	32	(10)	43
Villa, kedje- o radhus, fritids-hus samt lantbruksbostäder och -byggnader	(2)	13	8	1	24	(16)	5	30	(10)	41
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel	..	2	2	2	8	(1)	(1)	(2)	..	(2)
Handel, industri o tekn anl	(2)	(4)	12	(13)	31	1	1	2	3	4
Offentlig service o verksamh	(1)	(2)	2	1	6
Kommunikationer	(1)	(11)	4	1	17	2	1	4	2	6
Fritidsanläggningar o dyl	0	(1)	0	..	2	1	1
Brukad mark	7	7
Skogsmark, annan trädbe-växt mark samt parkmark	27	27
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	..	(6)	10	(2)	2	10	12
Summa	9	40	30	(22)	100	23	7	41	59	100

7. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätorts-expansion i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Hektar

7. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in the cities of Stockholm, Göteborg and Malmö, Hectares

Förändring till 2000	Förtätning från 1995					Expansion, förändring från 1995					Oför-ändrat vid ex-pansion	Total expansion
	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma		
Bostadsmark	5	49	41	27	122	2	22	5	-	28	17	46
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader	2	36	31	3	72	2	20	3	-	25	17	42
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel	3	11	10	15	38	-	2	-	-	2	-	2
Handel, industri o tekn anl	4	5	48	19	75	1	6	8	-	14	32	46
Offentlig service o verksamh	0	3	4	1	8	-	-	-	-	-	-	-
Kommunikationer	1	7	12	5	25	0	3	0	-	4	9	13
Fritidsanläggningar o dyl	3	4	4	1	10	-	-	3	-	3	-	3
Brukad mark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9
Skogsmark, annan trädbe- växt mark samt parkmark	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	64	64
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	-	5	-	0	5	2	3	-	-	4	27	31
Summa	13	75	110	54	251	4	33	17	-	54	158	211

8. Förändringar i markanvändningen 1995-2000 vid tätortsförtätning och tätorts-expansion i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Procent

8. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in the cities of Stockholm, Göteborg and Malmö, Per cent

Förändring till 2000	Förtätning från 1995					Expansion, förändring från 1995					Oför-ändrat vid ex-pansion	Total expansion
	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma	Bru-kad mark	Skogs-mark o dyl	Öppen mark, berg	Övrig mark, okänt	Sum-ma		
Bostadsmark	2	20	16	11	49	1	10	2	-	13	8	22
Villa, kedje- o radhus, fritids- hus samt lantbruksbostäder och -byggnader	1	14	12	1	29	1	9	1	-	12	8	20
Flerbostadshus inkl de med bostad/kontor/handel	1	4	4	6	15	-	1	-	-	1	-	1
Handel, industri o tekn anl	2	2	19	8	30	0	3	4	-	7	15	22
Offentlig service o verksamh	0	1	2	0	3	-	-	-	-	-	-	-
Kommunikationer	0	3	5	2	10	0	1	0	-	2	4	6
Fritidsanläggningar o dyl	1	2	2	0	4	-	-	1	-	1	-	1
Brukad mark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
Skogsmark, annan trädbe- växt mark samt parkmark	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	30	30
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	-	2	-	0	2	1	1	-	-	2	13	15
Summa	5	30	44	22	100	2	16	8	-	26	75	100

9. Markanvändningen på huvudgrupper inom tätorter 1995. Tre storleksgrupper och samtliga tätorter. Hektar

9. Land use for main groups of categories in localities 1995. Three size classes and all localities. Hectares

Kategori/redovisningsgrupp	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg och Malmö	Samtliga tätorter
Bostadsmark	94 500	62 850	25 750	183 100
Handel, industri och tekniska anläggningar	26 250	24 750	8 100	59 050
Offentlig förvaltning och verksamhet	8 450	11 550	3 750	23 750
Kommunikationer	30 400	22 300	8 300	61 050
Fritidsanläggningar o dyl	3 350	3 900	1 350	8 550
Brukad mark	23 550	5 900	800	30 300
Skogsmark o annan trädbeväxt mark, parkmark	41 250	23 200	9 450	74 000
Öppen mark typ berg i dagen, impediment o dyl	50 900	21 200	6 500	78 550
Ej möjligt att klassificera	1 150
Vatten enl totalmätningar	3 860	3 400	2 150	9 410
Tätortsyta totalt enligt tätortsavgränsning	283 230	179 490	66 280	528 990

Teckenförklaring

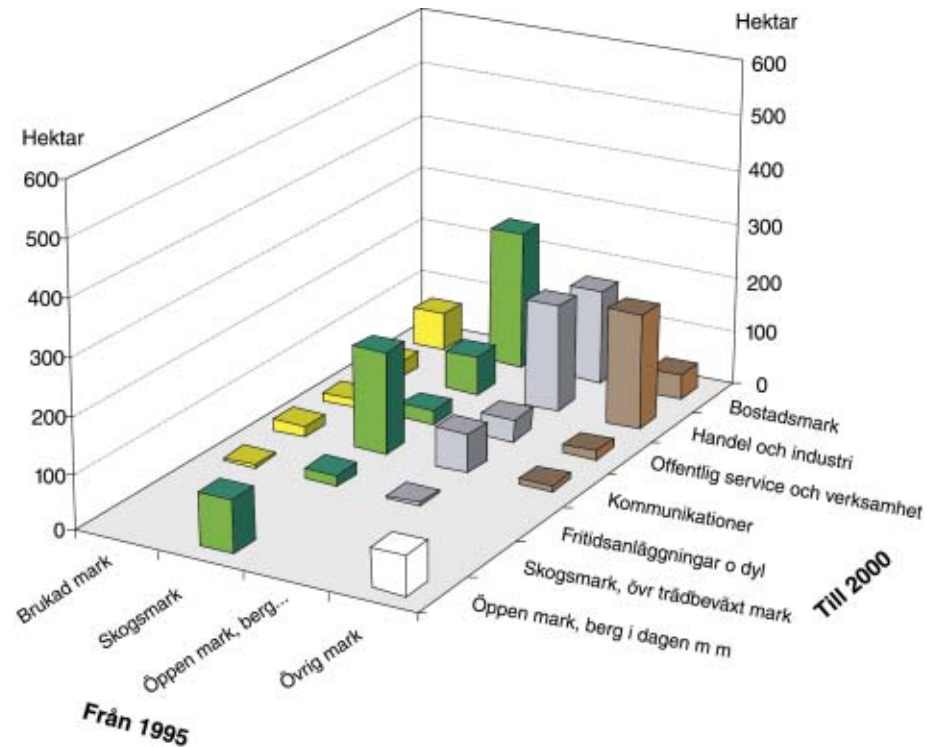
Explanation of symbols

–	Noll	Zero
0	Mindre än 0,5	Less than 0.5
(x)	Uppgiften är relativt osäker, men anges ändå	Data is rather uncertain but is still reported
..	Uppgift inte tillgänglig eller för osäker för att anges	Data not available

Diagram

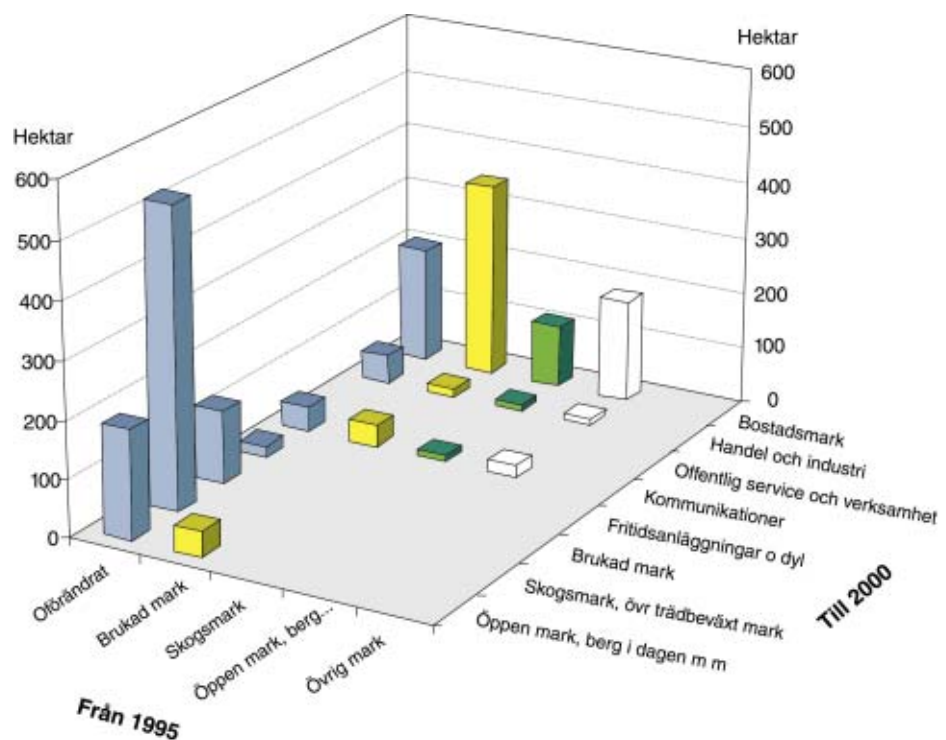
1. Förtätning – förändrad areal vid förtätning 1995-2000 i samtliga tätorter

1. Changed land use by concentration 1995-2000 in all localities

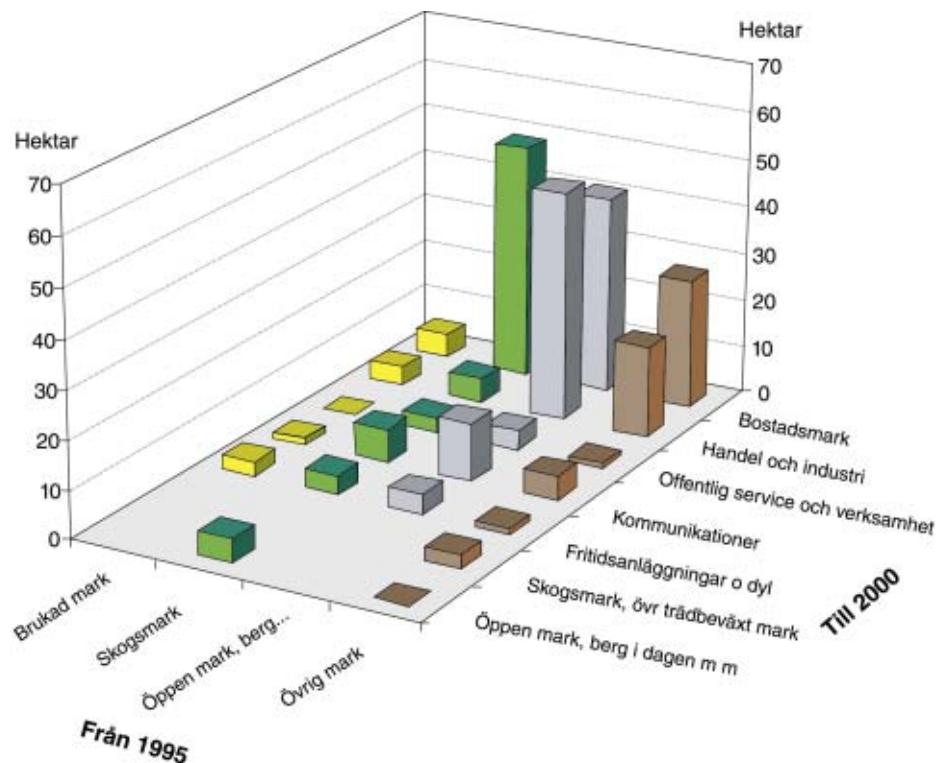
2. Expansion – oförändrad och förändrad areal i expansionszonen 1995-2000 i samtliga tätorter

2. Unchanged and changed land use by expansion 1995-2000 in all localities

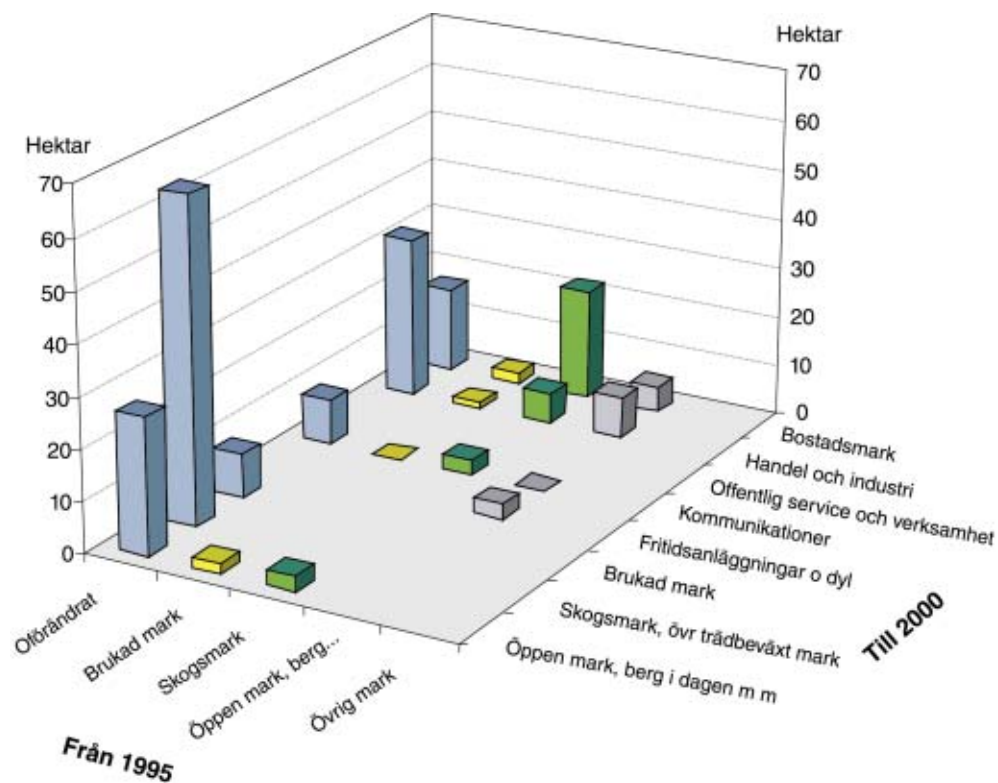
3. Förtätning – förändrad areal vid förtätning 1995-2000 i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö

3. Changed land use by concentration 1995-2000 in the cities of Stockholm, Göteborg and Malmö

4. Expansion – oförändrad och förändrad areal i expansionszonen 1995-2000 i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö

4. Unchanged and changed land use by expansion 1995-2000 in the cities of Stockholm, Göteborg and Malmö

Fakta om statistiken

Detta omfattar statistiken

Statistiken beskriver hur marken i tätorterna används år 2000 med fördelning på ett antal markanvändningskategorier samt förändringar av markanvändningen 1995-2000. Redovisningen av förhållandet 2000 sker dels på riksnivå för samtliga tätorter, dels fördelad på tre storleksgrupper av tätorter. Förändringarna 1995-2000 redovisas på riksnivå samt på summan för de tre största tätorterna Stockholm, Göteborg och Malmö.

Definitioner och förklaringar

Statistiken omfattar dels förändringar inom tidigare tätort s.k. **förtätning**, dels förändringar i tätortens utkant s.k. **tätortsexpansion**. Vid expansion har områden som tidigare inte ingått i tätorten inkluderats genom nybyggnation, tätortens area har därmed ökat.

En **tätort** definieras i korthet som sammanhängande bebyggelse med högst 200 meter mellan husen och minst 200 invånare. Avgränsning och uppmätning av tätorter skedde i Sverige första gången 1960, och har sedan dess skett i stort sett vart femte år. Statistiskt meddelande "Tätorter 2000", MI 38 SM 0101, redovisar areal och befolkning för de tätorter markanvändningsundersökningen avser.

De markanvändningskategorier som använts i denna undersökning definieras i [Beskrivning av statistiken](#) på SCB:s webbplats.

Så görs statistiken

Av landets totalt 1 936 tätorter år 2000 användes ett stickprov på 42 i huvudsak större tätorter. Dessa 42 tätorter är med några undantag (beroende på tillgången på flygbilder) samma tätorter som användes för att beskriva förhållandena 1980, 1990 och 1995 samt förändringarna under 1970-talet och 1980-talet. Vid studierna av markanvändningen 1990 och 1995 bestod stickprovet av 60 tätorter. Tillgången till flygfoton omkring år 2000 av de i stickprovet ingående tätorterna har varit begränsad, vilket gjort att stickprovets storlek har minskat jämfört med föregående år. I konsekvens med detta har redovisningen gällande förändringarna begränsats till totalen för samtliga tätorter och till de tre storstäderna.

2000 utgör de 42 tätorternas yta 20 procent av den totala tätortsytan i landet. 36 procent av Sveriges tätortsbefolkning bodde år 2000 i de undersökta tätorterna.

Tabell D Stickprovet och samtliga tätorters fördelning på storleksgrupper 2000

	Tätorter med mindre än 10 000 inv	Tätorter med mer än 10 000 inv exkl storstäderna	Storstäderna: Stockholm, Göteborg, Malmö	Totalt
Antal tätorter i stickprovet	24	15	3	42
Antal tätorter i gruppen	1 828	105	3	1 936
Stickprovets yta i % av totala tätortsytan	2,5	19,5	100	20,3

Markanvändningen i de i stickprovet ingående tätorterna fastställdes vid första undersökningstillfället 1980 genom punktvis tolkning av flygfoton från tidpunkt så nära 1980 som möjligt. Dessa uppgifter har senare byggts på genom att förändringen 1980–1990 och 1990–1995 registrerats vid jämförelse med flygbilder så nära 1990 och 1995 som möjligt. Nu har förändringen 1995-2000 registrerats och lagts till tidigare uppgifter, varvid uppgifter för situationen 2000 erhållits.

Eftersom flygfotografering inte görs för hela Sverige varje år, varierar tidpunkten då bilderna tagits. De flesta flygfoton är tagna 1999, 2000 eller 2001, men enstaka flygfoton från 1998 och 2002 har använts.

Vid förändringsstudien användes inte punkttolkning utan förändringsytorna avgränsades i sin helhet på flygfotot och uppmättes. Registreringen skedde dels av förändringar inom tidigare tätort, förtätning, dels av förändringar i tätortens utkant, tätortsexpansion. 1990, 1995 och 2000 års resultat erhöles alltså genom att lägga dessa förändringsresultat till 1980 års punkttolkningsresultat.

Vid såväl den ursprungliga punkttolkningen som vid nu utförda förändringsstudie har i stor utsträckning kompletterande information från ekonomiska kartor och tätortskartor används. Vid förändringsstudien har dessutom uppgifter från fastighetstaxeringarna och byggnadsregistret om byggnader byggda under studerad period koordinatsatts med CFD-koordinater. Indikation på var förändring har skett, och vilken typ av byggnad som byggts har därvid erhållits, vilket varit till stor hjälp vid förändringsstudien.

Statistiskt meddelande "Markanvändningen inom tätorter och tätorters närområden 1980", NA 14 SM 8501, beskriver närmare metoden för att bestämma markanvändningen genom punktvis tolkning av flygfoton.

Statistikens tillförlitlighet

Osäkerhet i resultaten uppstår dels genom att ett stickprov av landets tätorter undersöks, dels genom att ett tolkningsfel kan uppstå vid tolkningen av markanvändningen från flygfoton.

Stickprovsfelet beror dels på att undersökningen har utförts på ett urval av landets samtliga tätorter, dels på att tolkning, vid uppläggnen av databasen 1980, skett av ett stickprov av tätortsytan, nämligen i punkter. Det senare gäller dock inte förändringsstudien, där förändringsytan avgränsats i sin helhet och uppmätts.

Osäkerheten i stickprovsförfarandet redovisas med hjälp av osäkerhetsintervall. I resultatredovisningen anges värdet utan parentes om "det sanna värdet" med 95 procents sannolikhet ligger inom ett intervall som är plus/minus 25 procent av angivet värde. Parentes kring värdet anger att "det sanna värdet" med 70 procents sannolikhet ligger inom ett sådant intervall. Värde med större osäkerhet än så redovisas inte. Två punkter anger detta förhållande. På grund av avrundning kan en summering av delsiffror avvika från kolumn- eller radsumma. Tätorternas totalarea är beräknad vid tätortsavgränsningen och bygger inte på ett stickprov.

Ett fel som i vissa fall kan vara av större betydelse än stickprovsfelet är tolkningsfelet. Här skall dock påpekas att, till stöd för tolkningen, information i mycket stor utsträckning har hämtats från kartor av typen tätortskartor och ekonomiska kartor, samt från byggnadsregistret. Tolkningsfelet är med all sannolikhet mycket litet för t.ex. klassen "skogsmark", medan däremot vissa typer av "offentlig service och verksamhet", trots kartstöd, kan vara svårtolkade, och därmed ha relativt sett höga tolkningsfel.

Bra att veta

Annan statistik

Uppgifter om markanvändningen i tätorter och förändringar har publicerats i statistiska meddelandet Na 14 SM 8501, Na 14 SM 8601, Na 14 SM 8701 samt Na 14 SM 9201. Uppgifter om markanvändningen 1995 och förändringarna 1990-95 har publicerats i NA 14 SM 9701.

Mer information om statistiken och dess kvalitet ges i en särskild [Beskrivning av statistiken](#) på SCB:s webbplats, www.scb.se.

In English

Summary

In 2000, the total area of localities was 530 440 hectares. The area consisted of 35 per cent residential land and 28 per cent other urban structures such as commercial land, industrial land and land used for transport and communication facilities. The remaining 37 per cent consisted of non-built-up areas.

Between 1995 and 2000, a total of 2 440 hectares were modified. 1 640 hectares were modified by concentration inside the existing localities and 800 hectares by expansion. 1 165 hectares did not change when the localities expanded and the area became urban.

The area modified by concentration consisted originally of 40 per cent forest and other wooded land, 30 per cent open land such as grassland and bare rocks and 9 per cent agricultural land. The converted area was transformed to 33 per cent residential land, 31 per cent commercial land and industrial land and 17 per cent land used for transport and communication facilities.

The area modified by expansion consisted initially of 57 per cent agricultural land and 16 per cent forest and other wooded land. The changed area was transformed to 79 per cent residential land and 9 per cent land used for transport and communication facilities.

The non-built-up areas in localities have gradually become smaller, from 44 per cent in 1970 to 37 per cent in 2000.

List of tables

1. Land use in localities 2000. Three size classes and all localities. Hectares	10
2. Land use in localities 2000 for main groups of categories. Three size classes and all localities. Per cent	11
3. Area of different land use categories in m ² per locality-inhabitant 2000. Three size classes and all localities.	11
4. Built-up and non-built-up areas in localities 1970 to 2000 by size classes. Per cent	11
5. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in all localities, Hectares	12
6. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in all localities, Per cent	12
7. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in the cities of Stockholm, Göteborg and Malmö, Hectares	13
8. Changes in land use 1995-2000 by concentration and urban expansion in the cities of Stockholm, Göteborg and Malmö, Per cent	13
9. Land use for main groups of categories in localities 1995. Three size classes and all localities. Hectares	14
Explanation of symbols	14

List of terms

annan, annat	other
areal	area
att	to
badanläggning	public baths
bebyggd	built-up
berg i dagen	bare rocks
betesmark	pasture
bostadsmark	residential land
bostäder under byggnad	dwellings under construction
brandstation	fire station
brukad mark	agricultural land
daghem, fritidshem	day nursery, after-school centre
därav	of which
ej	not
eller	or
enligt	according to
expansion	expansion
flerbostadshus inkl de med bo- stad/kontor/handel	multi-dwelling buildings including mixed residential/other use
flygplats	airport
folkpark	people's park
fritidsanläggningar	land used for recreation facilities
fritidshus	weekend and holiday homes
från	from
församlingshem	parish house
förtätning	concentration
förvaltning	local administration
förändring	change
gata	street
handel	commercial land
handels- eller koloniträdgård	market garden and allotment garden
handelshamn	trading harbour
hektar	hectare
hembygdsgård	old homestead museum
huvudgrupp	main group
impediment	grassland not used for any special pur- pose
industri	industrial land
inom	within
invånare, inv	inhabitant
järnväg	railway
kategori	category
kedje- och radhus	link-attached house and terraced house
klassificera	classify
kommunikationer	land used for transport and communi- cation facilities
kulturbyggnad	building with cultural value
kyrka	church
kyrkogård	cemetery

landareal	land area
lantbruksbostäder, lantbruksbyggnader	farm buildings
mark	land
markanvändning	land use
mer än	more than
militäranläggning, övningsfält	military premises and training field
mindre än	less than
minigolfbana	miniature golf-course
motorbana	motor-racing track
museum	museum
möjligt	possible
o dyl	and the like
o, och	and
obebyggd	non-built-up
offentlig förvaltning och verksamhet	land used for public service and facilities
oförändrat	unchanged
osv	etc
parkmark	public park
pensionärshem	pensioners' home
post	post office
primär länsväg	country road
procent	per cent
redovisning	account
riksväg	national main road
samt	and
samtliga	all
sjukvård	medical care
skjutbana	shooting-range
skogsmark	forest
småbåtshamn	harbour for small boats
sportanläggning	sport field
stickprov	random sample
storleksgrupp	size class
storstäder	big cities
summa	sum
t ex	for example
tekniska anläggningar	land used for technical installations
tele	call-office
till	until
total	total
totalmätning	total measurement
travbana	trotting track
tre	three
trädbeväxt mark	wooded land
typ	such as
tätort	locality
tätortsyta	locality area
under byggnad	under construction
utbildning	schooling, education

vatten	water
villa	detached house
väg	road
växthus	greenhouse
yta	area
åker	arable land
ännu ej bebyggd industrimark	industrial land not used at the moment
öppen mark	open land
övrig, övrigt	other